

Rzemiosło kontra deregulacja – co przyniósł dialog społeczny?

Wstęp

W Polsce, tylko w 2023 r., uchwalono 34 405 stron nowych aktów prawnych¹. Dlatego też z myślą o tworzeniu przejrzystego prawa gospodarczego oraz ograniczeniu barier, z którymi na co dzień mierzą się obywatele, powstają przepisy deregulacyjne. Zwłaszcza dla przedsiębiorców nadmierne regulacje prawne to dziś jeden z bardzo istotnych problemów. W raporcie specjalnym pt. *Deregulacja gospodarki: Fakty. Perspektywa liderów. Rekomendacje*, czytamy, że to właśnie „nadmierne regulacje zostały zidentyfikowane przez wiele europejskich instytucji jako jedna z kluczowych przyczyn osłabienia pozycji Europy – zarówno wobec Chin, jak i USA”².

Podpisana przez Prezydenta Ustawa z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego³, wprowadza m.in.:⁴ nowe reguły kontroli w przedsiębiorstwach, czy mniej skomplikowane postępowania administracyjne. Jej celem jest uproszczenie zasad wykonywania działalności gospodarczej⁵. Zmieniły się również przepisy dotyczące funkcjonowania sektora rzemieślniczego. Wymieniona Ustawa wprowadziła m.in. zmiany w definicjach „rzemiosła” i „rzemieślnika”. W ocenie wielu organizacji pracodawców to dobry krok w stronę większej otwartości, elastyczności i dostępności. Czy rzeczywiście zmiany te przyniosą realne korzyści rzemiosłu?

¹ J. Lachert, J. Ziarno, D. Sikora, *Deregulacja gospodarki: Fakty. Perspektywa liderów. Rekomendacje*, PTWP SA, <https://www.wnp.pl/plik/935071/521205.html>, s. 5.

² Tamże, s. 4.

³ Ustawa z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20250000769/O/D20250769.pdf>

⁴ Rząd Przyjął Pierwszy Pakiet Deregulacyjny, <https://rzecznikmsp.gov.pl/rzad-przyjal-pierwszy-pakiet-deregulacyjny/>

⁵ Ustawa deregulacyjna podpisana przez Prezydenta RP, <https://rzecznikmsp.gov.pl/ustawa-deregulacyjna-podpisana-przez-prezydenta-rp/>

Deregulacja – ogólne aspekty ustawy

„Ustawa deregulacyjna” zwana też „Pierwszym pakietem deregulacyjnym”⁶, była najbardziej oczekiwana w środowisku rzemiosła oraz małych i średnich przedsiębiorstw. To ukoronowanie wielomiesięcznej pracy wielu zaangażowanych podmiotów. Podpisana przez prezydenta ustawa, jako nowelizacja niektórych ustaw, wprowadza szereg zmian w przepisach dotyczących prawa gospodarczego. Zmiany te mają przyspieszyć postępowania administracyjne i uprościć zasady wykonywania działalności gospodarczej⁷. Ustawa wprowadza elektroniczną postępowania przed Krajową Izbą Odwoławczą, co umożliwi prowadzenie zdalnych rozpraw. Przepisy określają również nowe zasady tworzenia prawa. Projekty ustaw, które nakładają obowiązki na przedsiębiorców, będą miały 6 miesięczne *vacatio legis*. W nowych regulacjach znalazła się też zasada równoważenia obowiązków administracyjnych, nawiązująca do koncepcji tzw. *one in-one out*. Przy projektowaniu kolejnych obowiązków projektodawca ma dążyć do zmniejszenia obciążeń wynikających z regulacji, które obowiązują już w danej dziedzinie. Ponadto ustawa zwalnia Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorstw z wnoszenia opłat sądowych podczas postępowań sądowych, w których występuje w imieniu przedsiębiorców⁸. Deregulacja doprecyzowuje również sposób liczenia przerwy, jaka musi upłynąć w korzystaniu z ulgi składkowej (art. 11 Ustawy)⁹. Nowe, przyjazne regulacje mają sprawić, że prowadzenie firmy stanie się prostsze, uwalniając polskich przedsiębiorców od zbędnych formalności.

Co rzemieślnicy zyskają na zmianach?

Celem nowelizacji w kontekście rzemiosła jest dostosowanie definicji „rzemiosła” i „rzemieślnika” do obecnych realiów społeczno-gospodarczych oraz modyfikacja zasad dofinansowywania kosztów kształcenia dualnego¹⁰. Wprowadzane przepisy reformują zatem

⁶ G. Psujek, *Ustawa deregulacyjna coraz bliżej. Czekamy na podpis prezydenta*, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/ustawa-deregulacyjna-najwazniejsze-zmiany-w-prawie-gospodarczym/23x2gxf>

⁷ T. Sasiada, *Pierwszy pakiet podpisany. Andrzej Duda zdecydował ws. deregulacji*, <https://www.money.pl/gospodarka/pierwszy-pakiet-podpisany-andrzej-duda-zdecydowal-ws-deregulacji-7164839060446112a.html?fbclid=IwY2xja%E2%80%A6>

⁸ G. Psujek, *Ustawa deregulacyjna coraz bliżej...*, wyd. cyt.

⁹ W tym zakresie Ustawa deregulacyjna wejdzie w życie dopiero 1.01.2026 r., chociaż co do zasady sama Ustawa wchodzi w życie 13.07.2025 r.; B. Wakszyńska, *Koniec problemów z „małym ZUS plus” dopiero od 2026 r.*, <https://rachunkowosc.com.pl/koniec-problemow-z-malym-zus-plus-dopiero-od-2026-r>

¹⁰ *Informacja o ustawie z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego*, https://www.prezydent.pl/storage/file/core_files/2025/6/6/46438cec89ad1ce874bed3e69158366a/Informacja%20prasowa%20o%20deregulacji%20prawa%20gospodarczego%20i%20administracyjnego.pdf

dotychczasowe zasady zapisane w Ustawie z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle i Ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

Dotychczas rzemieślnikiem mogła być osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą, wspólnicy spółki cywilnej posiadający kwalifikacje potwierdzone odpowiednimi egzaminami, w tym tytułem czeladnika lub mistrza oraz niektóre typy spółek prawa handlowego, pod ściśle określonymi w ustawie o rzemiośle warunkami. Obecnie definicja rzemiosła została rozszerzona, aby obejmować więcej form działalności. Wprowadzono zmianę, która polega na rozszerzeniu katalogu prawnie dopuszczalnej formy prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie rzemiosła. Zgodnie z nowymi przepisami rzemiosło to działalność gospodarcza wykonywana zawodowo z wykorzystaniem własnej pracy i potwierdzonych kwalifikacji zawodowych w rzemiośle, prowadzona przez¹¹:

- osobę fizyczną, będącą mikro-, małym lub średnim przedsiębiorcą;
- wspólników spółki cywilnej, pod warunkiem, że przynajmniej jeden z nich ma wymagane kwalifikacje, a cała spółka spełnia kryteria MŚP;
- spółkę jawną, jeśli co najmniej jeden wspólnik fizyczny posiada kwalifikacje i wykonuje pracę własną, a spółka spełnia kryteria MŚP;
- spółkę komandytową i spółkę komandytowo-akcyjną, na tych samych zasadach;
- spółkę kapitałową, jeśli pracę wykonuje co najmniej jeden wspólnik lub akcjonariusz będący osobą fizyczną z odpowiednimi kwalifikacjami.

Poszerzono zatem definicję rzemieślnika, dopuszczając do tego statusu również niektóre spółki kapitałowe, w ramach których co najmniej jeden wspólnik albo akcjonariusz będący osobą fizyczną wykorzystuje kwalifikacje zawodowe w rzemiośle do prowadzenia działalności gospodarczej. Zniesiono również wymóg, aby wszyscy wspólnicy spółek cywilnych, komandytowych i komandytowo - akcyjnych musieli posiadać i wykorzystywać w ramach wspólnie prowadzonej działalności gospodarczej kwalifikacje w zawodzie odpowiadającym danemu rodzajowi rzemiosła. Przepisy przewidują, że ten warunek będzie uznany za spełniony, także w sytuacji, gdy w ramach działalności gospodarczej, prowadzonej przez przedsiębiorcę, którego jednym ze wspólników jest spółka, będzie wykorzystywana praca własna oraz kwalifikacje zawodowe w rzemiośle, potwierdzone dowodami kwalifikacji zawodowych w rzemiośle, co najmniej jednej osoby fizycznej będącej wspólnikiem tej spółki¹². Także spółki kapitałowe będą mogły ubiegać się o status rzemieślnika, jeżeli prowadzą działalność z wykorzystaniem pracy

¹¹ Ustawa z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw..., Art. 5.

¹² Informacja o ustawie z dnia 21 maja 2025 r. ..., wyd. cyt.

i kwalifikacji zawodowych przynajmniej jednego wspólnika lub akcjonariusza, a także mieszczą się w kategorii mikro-, małych lub średnich przedsiębiorstw, zgodnie z przepisami ustawy Prawo przedsiębiorców z 6 marca 2018 r. Poza tym zmodyfikowano listę działalności i usług wyłączonych z zakresu rzemiosła – usunięto z niej usługi świadczone przez optyków okularowych i protetyków słuchu. Uznano bowiem, że oba te zawody mają charakter rzemieślniczy, ponieważ łączą zarówno szkolenie teoretyczne, jak i praktyczną naukę zawodu, a także egzaminy czeladnicze i mistrzowskie¹³.

W ustawie *Prawo oświatowe* natomiast wprowadzono zmianę polegającą na modyfikacji zasad dofinansowywania kosztów kształcenia dualnego ze środków Funduszu Pracy¹⁴. Zgodnie z nowymi przepisami „kwota dofinansowania kosztów kształcenia jednego młodocianego pracownika za okres kształcenia wynoszący 36 miesięcy, potwierdzony świadectwem pracy lub zaświadczeniem potwierdzającym okres zatrudnienia, i za przystąpienie do egzaminu zawodowego lub czeladniczego – będzie wynosiła 100% wysokości kwoty dofinansowania, przy czym jeżeli okres kształcenia będzie krótszy niż 36 miesięcy, kwota dofinansowania będzie wypłacana proporcjonalnie do okresu kształcenia”¹⁵. Nowe przepisy to pozytywny impuls dla rzemiosła, bowiem zachęcają do pełnowartościowego przygotowania zawodowego. Jednak ich skuteczność zależeć będzie od tego, z jaką elastycznością potraktowane zostaną sytuacje wyjątkowe (np. zmiana szkoły, czy przerwanie nauki z przyczyn losowych) i jak sprawnie będzie działać mechanizm wypłat w praktyce.

Znaczenie ustawy deregulacyjnej dla dialogu społecznego

Bardzo ważnym elementem każdej deregulacji jest odpowiedni dialog społeczny i instytucjonalne konsultowanie przez rząd projektów ustaw z organizacjami pracodawców i związkami zawodowymi w ramach Rady Dialogu Społecznego. Konsultacje te zapewniają bowiem wypracowanie przemyślanych, kompromisowych rozwiązań oczekiwanych przez stronę społeczną, zarówno przedsiębiorców, jak i pracowników¹⁶. Organizacje pracodawców mają bezpośrednią wiedzę o problemach rzemiosła oraz małych i średnich przedsiębiorstw. To właśnie te organizacje mogą wskazać obszary, w których istnieje nadmierna biurokracja, która utrudnia

¹³ Tamże.

¹⁴ Ustawa z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw..., Art. 23.

¹⁵ Informacja o ustawie z dnia 21 maja 2025 r. ..., wyd. cyt.

¹⁶ BCC na EEC: mec. Radosław Płonka “Rekomendacje EEC: Deregulacja”, <https://www.bcc.org.pl/bcc-na-eec-mec-radoslaw-plonka-rekomendacje-eec-deregulacja/>

działalność gospodarczą, i zaproponować rozwiązania dostosowane zarówno do specyfiki rzemiosła jak i MŚP.

Ustawa z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego jest wynikiem szerokiego partnerstwa rządu, Rzecznika MŚP, organizacji pracodawców i społeczności ekspertów, nastawionego na szybkie efekty; stanowi ważny krok w kierunku wzmocnienia dialogu społecznego w Polsce. Wspólny dialog pozwala na wypracowanie kompromisowych, przemysłanych rozwiązań, które odpowiadają na rzeczywiste potrzeby zarówno przedsiębiorców, jak i pracowników. Omawiana Ustawa jest zatem efektem współpracy i daje początek procesowi upraszczania prawa gospodarczego. Jej wdrożenie ma być monitorowane przez społeczny zespół deregulacyjny, który będzie inicjował kolejne zmiany – w duchu zasady: „prawo ma służyć ludziom, a nie ich przytłaczać”¹⁷. W ten sposób właśnie powinien wyglądać dialog społeczny. Jednak zmiany prawne to dopiero początek. Przedstawiciel Business Centre Club wymienia trzy rekomendacje, które są kluczowe, by deregulacja w Polsce faktycznie się powiodła. Są to¹⁸:

- instytucjonalne konsultowanie przez rząd projektów ustaw z organizacjami pracodawców i związkami zawodowymi w ramach rady dialogu społecznego;
- powołanie ministra gospodarki w randze wicepremiera do dialogu z biznesem;
- realne wdrożenie do praktyki stosowania prawa zasad określonych w konstytucji biznesu i brak tworzenia fasadowych przepisów.

Ponadto, aby deregulacja przyniosła realne, trwałe korzyści, potrzebne będzie:

- wsparcie szkoleniowe i edukacyjne dla nowych rzemieślników;
- promocja dobrych praktyk i jakości w zawodach rzemieślniczych;
- współpraca między rzemiosłem a administracją publiczną w celu monitorowania efektów deregulacji.

Podsumowanie

Według Instytutu Badań Rynkowych i Społecznych „od 5 marca do 5 kwietnia 2025 r. społeczna znajomość deregulacji wśród Polaków wzrosła do 61,8%”¹⁹. Natomiast dialog

¹⁷ *Wielka Siódemka deregulacji przyspiesza: 49 ułatwień dla obywateli i MŚP na ścieżce legislacyjnej*, <https://pracodawcyrp.pl/storage/app/media/kwiecien/2025-04-24%20SprawdzaMy%20-%20Wielka%20Si%C3%B3demka%20deregulacji%20przyspiesza.pdf>

¹⁸ *BCC na EEC: mec. Radosław Płonka...*, wyd. cyt.

¹⁹ *Wielka Siódemka deregulacji...*, wyd. cyt.

społeczny, oparty na współpracy z organizacjami branżowymi, pozwolił w końcu stworzyć prawo bardziej przyjazne rzemieślnikom. Pierwszy pakiet deregulacyjny, który uwzględnia interes rzemiosła, z pewnością znacząco poprawi sytuację w tej branży. Nowa definicja rzemieślnika, obejmująca dodatkowo spółki kapitałowe i modyfikacja zasad dofinansowywania kosztów kształcenia dualnego to krok ku poprawie jakości i konkurencyjności rzemiosła. Ponadto, zdaniem Związku Przedsiębiorców i Pracodawców, deregulacja „zasługuje na pozytywną ocenę ze względu na kompleksowy wpływ na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. Proponowane rozwiązania są odpowiedzią na dynamiczne zmiany w otoczeniu prawnym i gospodarczym oraz na potrzebę uproszczeń administracyjnych”²⁰. Ponadto „Ustawa deregulacyjna” to okazja do odświeżenia i wzmocnienia dialogu społecznego w Polsce. Większość organizacji branżowych uznaje deregulację za niezbędny krok ku unowocześnieniu systemu, który był od dawna postrzegany, jako zbyt zamknięty i sformalizowany. Jeśli proces legislacyjny będzie transparentny i oparty na rzetelnych konsultacjach, dostosowując przepisy do rzeczywistych potrzeb, deregulacja może stać się impulsem rozwojowym dla rzemiosła a także MŚP.

²⁰ *Stanowisko ZPP do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu uproszczenia procedur administracyjnych oraz wsparcia przedsiębiorczości (UDER20)*, <https://zpp.net.pl/wp-content/uploads/2025/05/20250509-stanowisko-ZPP-UDER20.pdf>

Bibliografia

- BCC na EEC: mec. Radosław Plonka "Rekomendacje EEC: Deregulacja"*, <https://www.bcc.org.pl/bcc-na-eec-mec-radoslaw-plonka-rekomendacje-eec-deregulacja/>
- Informacja o ustawie z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego*, https://www.prezydent.pl/storage/file/core_files/2025/6/6/46438cec89ad1ce874bed3e69158366a/Informacja%20prasowa%20o%20deregulacji%20prawa%20gospodarczego%20i%20administracyjnego.pdf
- Lachert J., Ziarno J., Sikora D., *Deregulacja gospodarki: Fakty. Perspektywa liderów. Rekomendacje*, PTWP SA, <https://www.wnp.pl/plik/935071/521205.html>
- Psujek G., *Ustawa deregulacyjna coraz bliżej. Czekamy na podpis prezydenta*, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/ustawa-deregulacyjna-najwazniejsze-zmiany-w-prawie-gospodarczym/23x2gxf>
- Rząd Przyjął Pierwszy Pakiet Deregulacyjny*, <https://rzecznikmsp.gov.pl/rzad-przyjal-pierwszy-pakiet-deregulacyjny/>
- Sąsiada T., *Pierwszy pakiet podpisany. Andrzej Duda zdecydował ws. deregulacji*, <https://www.money.pl/gospodarka/pierwszy-pakiet-podpisany-andrzej-duda-zdecydowal-ws-deregulacji-7164839060446112a.html?fbclid=IwY2xja%E2%80%A6>
- Stanowisko ZPP do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu uproszczenia procedur administracyjnych oraz wsparcia przedsiębiorczości (UDER20)*, <https://zpp.net.pl/wp-content/uploads/2025/05/20250509-stanowisko-ZPP-UDER20.pdf>
- Ustawa deregulacyjna podpisana przez Prezydenta RP*, <https://rzecznikmsp.gov.pl/ustawa-deregulacyjna-podpisana-przez-prezydenta-rp/>
- Ustawa z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego*, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20250000769/O/D20250769.pdf>
- Wakszyńska B., *Koniec problemów z „małym ZUS plus” dopiero od 2026 r.*, <https://rachunkowosc.com.pl/koniec-problemow-z-malym-zus-plus-dopiero-od-2026-r>
- Wielka Siódemka deregulacji przyspiesza: 49 ułatwień dla obywateli i MŚP na ścieżce legislacyjnej*, <https://pracodawcyrp.pl/storage/app/media/kwiecien/2025-04-24%20SprawdzaMy%20-%20Wielka%20Si%C3%B3demka%20deregulacji%20przyspiesza.pdf>